VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

MUISTIO

15.12.2022

Totuus- ja sovintotyöryhmä 15.12.2022

Aika torstai 15.2022 klo 10:00-13:00
Paikka Merikasarmi, kh. A2221 Procopé

Osallistujat

valtiosihteeri Vesa Vuorenkoski, puheenjohtaja VNK
Pamela Sarasmo, siht. OM
Corinna Tammenmaa OM
Laila Vihersaari-Johnston, siht. VNK
Taina Kulmala VNK
Nina Brander VNK
Juha Luomala STM
Tea Hoffrén STM
Markku Jokinen Kuurojen Liitto
Laura Pajunen Kuurojen Liitto
Risto Hoikkanen Suomen Kuurosokeat ry
Aarne Pirkola Suomen Kuurosokeat ry
Salla Fagerström Suomen Kuurojen Historiaseura ry
Magdalena Kintopf-Huuhka Finlandssvenska teckenspråkiga rf
Susanna Söderlund Kuurojen Liitto /tulkkaus
Karoliina Franck Kuurojen Liitto /tulkkaus
Taina Petäjäinen Evantia Oy /tulkkaus
Pirjo Falk Evantia Oy /tulkkaus

ASIALISTA

1. Kokouksen avaus ja asialista

   Kokous avattiin klo 10:18. Asialistaan ei kommentteja.

2. Esittäytyminen

   Vesa Vuorenkoski piti avauspuheenvuoron, jossa toivoi hyvähenkistä, keskustelevaa ja toisia kunnioittavaa työskentelyä työryhmässä. Hän totesi, että aikataulut ja puitteet eivät saa rajoittaa työryhmän työtä liikaa, vaan tavoitteena on, että työ saadaan hyvin valmisteltua. Vuorenkoski totesi, että valtioneuvosto ei istu kuskin paikalla, vaan olemme yhteisellä matkalla viittomakielisen yhteisön kanssa.

   Kuurojen Liiton toiminnan johtaja Markku Jokinen korosti, että yhdessä neuvottelemalla voidaan saada aikaan tulos ja varmistaa, ettei vääryyksiä enää tapahdu. Jokinen korosti

prosessin viittomakielisyyttä ja sitä, että käsitteet tulee avata viittomakielelle. Kielten kesken tulee löytää tasapaino. Jokinen totesi, että olemme historiallisen hetken äärellä.
Risto Hoikkanen, toiminnan johtaja Suomen Kuurosokeat ry, korosti Suomen kulkevan edellä ja toimivan esimerkkinä muulle maailmalle.

Kaikki jäsenet esittäytyivät työryhmälle.

3. Työryhmän tehtävät

Puheenjohtaja kävi läpi työryhmän asettamispäätöksen. Hän totesi, että vielä ei varsinaisesti tehdä totuus- ja sovintoprosessia, vaan nyt valmistelemme tulevaa prosessia ja sen edellytyksiä. Psykosiaalisen tuen hahmottaminen tulee kokonaisuudessaan olemaan tärkeässä roolissa. Pj totesi, ettei työryhmän käsiä ole haluttu sitoa ennalta johonkin tiettyyn muottiin.

Markku Jokinen totesi, ettei suora dialogi valtion kanssa ole yhteisölle jokapäiväistä. Joustavuus on todella hyvä, koska meidän pitää itsekin opetella prosessia ennen kuin se alkaa. Yhteisön ajatuksissakaan ei ole mitään tiettyä valmista mallia. Olemassa olevat mallit perustuvat puhuttuihin kieliin. Pitää miettiä, minkälainen malli olisi paras, kun kieli on visuaalinen.

Salla Fagerström (Suomen Kuurojen Historiaseura) totesi, ettei viittomakielisiä ole aidosti hyväksytty mukaan yhteiskuntaan, esimerkiksi asiakaspalvelijat saattavat säikähtää kuuroa asiakasta ja jättävät kuuron asiakkaan ilman palvelua.

Magdalena Kintopf-Huuhka (Finlandssvenska teckenspråkiga) totesi identiteetin löytämisen olevan vaikeaa suomenruotsalaista viittomakieltä käyttävälle henkilölle. Moni ei ole saanut koulutusta omalla kielellään, vaan suomalaisella viittomakielellä ja moni on joutunut muuttamaan Ruotsiin saadakseen koulutusta.

Laura Pajunen (Kuurojen Liitto) korosti, että prosessin väljyys on tärkeä lähtökohta, koska tällä hetkellä ei ole olemassa mitään yhtä selkeää mallia. Lisäksi on tärkeää pohtia, miten pidetään yllä luottamusta ja varmistetaan jatkumo sille, ettei vääryyksiä enää tapahdu tulevaisuudessakaan. Pajunen toi esille, että tämä on ensimmäinen kuurojen ja viittomakielisten totuus- ja sovintoprosessi maailmassa, joten on hyvä, että eri vaihtoehtoja tutkitaan.

Hoikkanen kertoi Tampereella toteutetusta hankkeessa, joka pureutui kuurosokeisiin lähipalveluiden käyttäjiin Hervannassa. Vuoden hankkeen aikana monet oppivat, kuinka kohdata kuulonäkövammainen asiakas arjessa ja sitä kautta muodostui arvostavaa palveluotetta kuurosokeita asiakkaita kohtaan. Lisäksi Hoikkanen totesi, että monen kuurosokean henkilön on vaikea luottaa siihen, että muutosta tapahtuu. Hän korosti psykososiaalisen tuen merkitystä prosessin aikana ja sitä, että sen osalta tulisi olla valinnanvapaus, haluaako tuen esimerkiksi tulkin kautta vai suoraan viittomakielellä.
Aarne Pirkola (Suomen Kuurosokeat) toi esille Usheriin liittyviä näkökohtia. Hän toivoi, että ihmiset osaisivat ottaa huomioon valkoisen kepin ja totesi, että kuulevat jännittävät hyvin paljon kuurosokean ihmisen kohtaamista. Pirkola toivoo, että tietoisuus lisääntyisi ja sitä myötä ennakkoluulot vähenisivät.

4. Tulkkauskysymykset (pöytäkirjat ja tulkit)

Puheenjohtaja totesi, että tulkkaus tulee hoitaa siten, että se täyttää tarpeet. On sovittava, miten jatkossa tulkkaus järjestetään.
Jokinen totesi, että he kävivät asiasta etukäteen keskustelun ja yksinkertaisinta olisi, että

käytämme Kuurojen Liiton tulkkeja ja tulkitkin oppivat samalla. Mutta Kuurojen Liiton tulkkien lisäksi olisi hyvä olla kolmaskin tulkki, jos esim. Kuurojen Liiton tulkit ovat estyneinä ja näin mahdollistuu myös taukotulkkaus. Suomenruotsalaisen viittomakielen tulkit olisi hyvä tilata VNK:n toimesta, jotta myös suomenruotsalaisen viittomakielen osalta saadaan paikalle aina samat tulkit. Sovittiin, että kuurosokeustulkkauksen osalta mennään ainakin toistaiseksi Kelan tulkkauspalveluilla, koska Kela luultavasti pystyy turvaamaan samat tulkit heidän osaltaan työryhmän työskentelyn ajaksi.

Sovittiin, että yhteisön ehdotus otetaan tulkkauksen lähtökohdaksi. Pamela Sarasmo (OM) jatkaa tarvittaessa keskustelua kirjallisesti yhteisön edustajien kanssa tulkkauskysymyksistä. Pöytäkirjojen osalta keskusteltiin viittomakielisistä pöytäkirjoista. Tärkeää on saada pöytäkirjat myös ruotsiksi. Yksi henkilö pystyy tekemään käännöksiä ruotsalaisella viittomakielellä, kun Magdalena ei ole tähän käytettävissä.

Päätettiin, että jokaisesta kokouksesta laaditaan puheenjohtajan videotiedote (pj lukee tiedotteen, jonka yhteyteen lisätään viittomakieliset käännökset) ja tekstitys, joka on helppo saada pistekirjoitukselle.
Viittomakielen käännökset mm. Kotuksen kautta.

Kielellistämistä joudutaan miettimään pitkin matkaa.

5. Kuurojen liiton tiekartta, kynnyskysymykset prosessin käynnistämiselle

Kuurojen liiton tiekartta, kynnyskysymykset prosessin käynnistämiselle Markku Jokinen esitteli järjestöjen tekemää työtä. Tiekartta sisältää 8 osa-aluetta: tausta, nykytila, tavoitteet, osapuolet, kynnyskysymykset, mandaatista sopiminen, malli ja millainen lopputuloksen tulisi olla. Tiekartan perusidea on olla työväline mahdollisten ristiriitojen ratkaisemiseksi, eräänlainen rauhanväline. Tiekarttaa voidaan pitää totuus- ja sovintoprosessin käynnistämisen pohjana ja kannattelevana työvälineenä.
Jokinen esitteli tarkemmin osapuolia, päätavoitteita, kynnyskysymyksiä, koulutusta (myös työryhmän jäsenille), mahdollista sopimusta, joka viitottaisi työtä eteenpäin.
Puheenjohtaja totesi tiekartan toimivan erittäin hyvänä pohjana ja kiitti järjestöjen tekemästä työstä.

6. Lyhyt katsaus saamelaisten totuus- ja sovintoprosessiin

Nina Brander (VNK) esitteli saamelaisten totuus- ja sovintoprosessia. Saamelaiskäräjien komissioesityksen jälkeen järjestettiin kuulemiskierros, jonka jälkeen aloitettiin mandaatin laatiminen. Komissiolle annettiin itsenäisyys ja riippumattomuus päättää etenemisestä − mandaatilla ei haluttu rajoittaa komission työtä. Saamelaiskäräjillä oli avoin ehdokasmenettely. Valtion edustajille asetettiin tietyt valintakriteerit.
Parlamentaarinen työryhmä on asetettu, jotta voidaan taata komission työn jatkuminen hallituksen vaihtuessa.

Neuvotteluissa käytettiin paljon aikaa psykososiaalisen tuen järjestämiseen. Yhteistyösopimus tehtiin Lapin-Sairaanhoitopiirin kanssa. Palvelua saa kolmella saamen kielellä.

Tea Hoffrén (STM) kertoi, että STM on käynyt keskustelua Kuurojen Liiton kanssa psykososiaalisesta tuesta. Keskusteluissa on päätetty, että STM tilaa selvityksen alkuvuoden 2023 aikana. Selvitykselle tarvittaneen taustatyöryhmä.

Kokouksen lopuksi Kuurojen Liitto ehdotti, että he voisivat järjestää koulutusta työryhmän jäsenille viittomakielisyydestä ja viittomakielisestä kulttuurista. Tätä pidetiin hyvänä ideana.

7. Seuraava kokous ja kokouksen päättäminen

   Seuraavan kokouksen ajankohdasta lähetetään jäsenille doodle-kysely.

   Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 13:00.

Jakelu